

Initiativärende mot Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Växjö, rörande granskningen av brevårsändelser

Initiativet

I protokollet från en inspektion som genomfördes vid Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Växjö, i november 2006 antecknades följande med anledning av genomgången av granskningsliggare.

- i nr 55, 68, 75, 105, 237 och 255 synes åklagaren inte ha tagit ställning till om försändelserna skulle få avsändas eller mottas,
- i nr 1, 8, 29, 99, 150, 153, 173, 177, 213, 248 och 250 har det dröjt innan åklagaren tagit ställning till framställningen,
- i nr 115, 147 och 148 saknas datum för beslut.

Jag beslutade att ta upp handläggningen av granskningen av brevårsändelser till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Ärendet remitterades till Åklagarmyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av granskningen av brevårsändelser i de avseenden som angavs i inspektionsprotokollet.

Åklagarmyndigheten (genom vice överåklagaren AA) kom in med ett remissvar jämte upplysningar och yttrande från chefsåklagaren BB och upplysningar från några av de berörda åklagarna. Dessutom gavs vissa handlingar in.

Beträffande framställningarna nr 1, 8, 29, 150, 153 och 213 uppgav BB följande.

Nr 1

C1-2647-05. Ärendet var mitt. Brevet inkom tisdagen den 3 januari 2006. Beslut fattades måndagen den 9 januari 2006. Den 3 januari 2006 var en tisdag. Trettondagsafton inföll torsdagen den 5 januari 2006. Med hänsyn till veckoslutet därefter fattades beslutet efter två mellanliggande arbetsdagar. Den 4 januari 2006 hade jag tingsrättsförhandling hela dagen i detta ärende.

Ärendet avsåg övergrepp i rättsak med ett bakomliggande mordärende. En 15-åring var misstänkt för mord. Tre personer varav två nära släktingar till den mordmisstänkte 15-åringen var häktade misstänkta för att försöka påverka mordutredningen genom att hota ett centralt vittne. Även den åklagare som handlade mordärendet,

vice chefsåklagaren CC, var hotad. Huvudförhandling i ärendet ägde rum den 4 januari 2006. Mot bakgrund av målets karaktär kvarstod restriktionerna även efter huvudförhandlingen. Eftersom ärendet var mycket omfattande och det förekom en omfattande brevväxling, båda på svenska och på annat språk, gjorde jag bedömningen att brevgranskningen skulle göras av mig personligen. Det var inte möjligt för annan åklagare att bedöma innehållet i breven. Därav tidsutdräkten.

Nr 8

C1-2830-05. Ärendet var mitt. Brevet inkom den 13 januari 2006. Beslut fattades den 18 januari 2006. Den 13 januari 2006 var en fredag och den 18 var en onsdag. Med hänsyn till mellanliggande veckoslut var det två arbetsdagar mellan inkommande dag och beslutsdag.

Ärendet var detsamma som ovanstående C1-2647-05 men avsåg annan person. Den 13 januari 2006 hade jag tingsrättsförhandling med fortsättning den 17 januari. Förklaringen till tidsutdräkten är densamma som ovan under brevårsändelse 1.

Nr 29

C1-2830-05. Ärendet var mitt. Brevet inkom den 1 februari 2006. Beslut fattades den 6 februari. Den 1 februari 2006 var en onsdag och den 6 februari en måndag. Med hänsyn till mellanliggande veckoslut var det två arbetsdagar mellan inkommande dag och beslutsdag. Torsdagen den 2 februari hade jag tingsrättsförhandling.

Ärendet var detsamma som ovanstående C1-2647-05 och C1-2830-05 men avsåg annan person. Förklaringen till tidsutdräkten är densamma som ovan under brevårsändelse 1 och 8.

Nr 150

C9-274-06. Ärendet var inte mitt. Breven inkom den 7 april 2006. Beslut fattades den 13 april. Den 7 april var en fredag och den 13 april en torsdag. Med hänsyn till mellanliggande veckoslut var det tre arbetsdagar mellan inkommande dag och beslutsdag.

Nr 153

Samma ärende som under 150. Breven inkom den 11 april 2006 och beslut fattades den 13 april. Den 11 april var en tisdag och den 13 april en torsdag. Mellan inkommande dag och beslutsdag var det en arbetsdag.

Vid samtal med handläggande åklagare kå DD har följande framkommit. Målet gällde grovt sexuellt utnyttjande av underårig, sexuellt ofredande och grov kvinnofridskränkning. Åtal väcktes den 7 april. Hon satt i huvudförhandling med häktad varje dag under tiden 10 - 24 april. Detta mål var ett omfattande mål med sju förhandlingsdagar och flera målsäganden. Det var mycket skriftväxling i målet och flera brev stoppades av åklagaren därför att den misstänkte försökte påverka sin omgivning. Detta innebar sammantaget att enbart den åklagare som var insatt i målet kunde bedöma om breven kunde skickas vidare. För att rätt kunna utföra brevgranskningen var jag tvungen att samråda med handläggande åklagare. Mot bakgrund av att hon var upptagen i rätten under hela den aktuella tiden var detta tidsödande och rent praktiskt svårt. Därav tidsutdräkten

Nr 213

C5-1085-06 Breven inkom den 23 maj 2006 och beslut fattades den 29 maj 2006. Den 23 maj var tisdagen före helgdag den 25 maj. Mellan inkommande dag och beslutsdag var det två arbetsdagar.

Beträffande framställning nr 99, som inkommit till kammaren den 3 mars 2006, uppgav kammarråklagaren EE att framställan inte hade gjorts i något av hans ärenden och att han inte hade någon minnesbild av ärendet. Han hade dagjour den 8 mars

2006 och av allt att döma fick han under dagen kännedom om framställan och prövade den då.

Beträffande framställning nr 173 och 177 uppgav vice chefsåklagaren CC följande.

Framställningen från Häktet om prövning av brevårsändelserna kom till Åklagarkammaren den 5 maj 2006 och jag fattade beslut den 11 maj 2006. Jag var förundersökningsledare i ett narkotikamål och årsändelserna rörde det ärendet. Jag var den 5 maj på tjänsteresa till Göteborg. Måndagen den 8 maj hade kammaren på förmiddagen möte med Frivården och på eftermiddagen hade jag förhandling i tingsrätten. Såväl den 9 som den 10 maj hade jag förhandling i tingsrätten hela dagen. Jag var på kammaren den 11 maj. Det var först då jag hade möjlighet att granska breven.

Beträffande framställning nr 248 och 250 uppgav kammaråklagaren DD följande.

Nr 248 och 250 i granskningsliggaren avser årsändelser som skickats till respektive från en polsk medborgare, misstänkt för mord.

Nummer 248 inkom till Åklagarkammaren onsdagen den 14 juni 2006. Eftersom brevet var skrivet på polska överlämnades detta till Polismyndigheten i Kronobergs län för översättning. Beslut efter granskning fattades sedan av mig under måndagen den 19 juni 2006. Expediering skedde samma dag. Tidsutdräkten beror på behovet av översättning samt den helg som inföll mellan dagen då brevet inkom och datum för beslut.

Nummer 250 inkom till Åklagarkammaren fredagen den 16 juni 2006. Enligt uppgift i diariet överlämnades brevet till Polismyndigheten för översättning onsdag den 21 juni 2006. Varför det förflöt ett par arbetsdagar innan brevet skickades för översättning kan jag inte förklara, av mina anteckningar framgår dock att jag satt i huvudförhandling hela tisdagen. Vilket datum översättningen återkom från polisen har inte noterats i diariet. Jag granskade dock innehållet och fattade beslut den 30 juni 2006, expediering skedde samma dag. Det är i detta sammanhang värt att notera att det under perioden 16-30 juni förflutit dels en vanlig helg, dels midsommarhelg.

BB uppgav därutöver bl.a. följande.

Allmänt

Vid kammaren används Kriminalvårdens blankett KVS 0256:1-2. Denna blankett kommer från häktet med vidfästade brevårsändelser. Årsändelserna kommer till kammaren med den s.k. polisposten som utöver all intern post mellan polismyndigheten och åklagarkammaren även omfattar internposten från häktet. I Växjö är polis, åklagare och häkte samlokaliserade i samma hus. Blanketten diarieförs och lämnas till handläggande åklagare. När åklagaren fattat sitt beslut lämnas den ifyllda blanketten med vidfästade brevårsändelser till rotelsekreteraren som diarieför beslutet och vidtar de åtgärder med brevårsändelserna som åklagaren beslutat. Blanketten sätts därefter i en pärm som förvaras i teknikrummet.

Vid handläggande åklagares frånvaro ska dagjouråklagaren i regel granska årsändelserna. Undantag kan förekomma i mer komplicerade mål. Då kan handläggande åklagare utse en kollega som är insatt i ärendet att antingen granska och fatta beslut beträffande brevårsändelserna eller att bevaka brevårsändelse och vid behov kontakta handläggande åklagare eller en utredningsman som är insatt i ärendet för att på så sätt skaffa sig ett underlag för att fatta beslut beträffande årsändelserna.

Kommentar beträffande årsändelser överlämnade till polisen för översättning

Detta gäller nr 55, 68, 75, 105, 237 och 255. Av blanketten Framställan om prövning av brevårsändelse och diariebladet framgår att framställningen kommit in till kammaren samt skickats till polisen för översättning.

I ärendena 55, 68, 75 och 255 framgår av blankett inhämtad från häktet att en polisman på åklagarens uppdrag vidarebefordrat breven till häktet. Däremot är inte

tidpunkten antecknad i alla fall. I dessa ärenden har åklagaren underlåtit att anteckna om delegation skett eller om åklagaren fattat beslutet.

I ärende 237 finns anteckning om att översättning ska ske men inte mer. I detta ärende har åklagaren underlåtit att anteckna om delegation skett.

Mot bakgrund av vad som framkommit finns anledning att framhålla att handläggande åklagare eller den som tagit ställning till en brevårsändelse i handläggande åklagarens frånvaro i nu aktuella fall måste bevaka att försändelsen återkommer till kammaren eller anteckna om delegation till polisman sker. En på kammaren gemensam bevakningsrutin kan övervägas.

Kommentarer beträffande att det har dröjt innan åklagaren tagit ställning till framställningen

Detta gäller 1, 8, 29, 99, 150, 153, 173, 177, 213, 248 och 250. Här hänvisas till yttranden från respektive beslutande åklagare. Beträffande 213 har jag yttrat mig i åklagarens frånvaro.

Sammantaget kan sägs att i de flesta fall finns godtagbara förklaringar till visst dröjsmål. I andra fall saknas detta. Det finns anledning att på kammaren strama upp rutinerna för handläggningen av brevgranskningen i ordinarie åklagares frånvaro. Särskilt ska funktionen dagjouråklagare utvecklas ytterligare.

Kommentar beträffande de fall då datum saknas

Detta gäller 115, 147 och 148. Besluten har fattats av assistentåklagare. Att datum för besluten saknas torde bero på förbiseende.

AA anförde efter att inledningsvis ha redogjort för den rättsliga regleringen i huvudsak följande.

Bedömning

Nr 55, 68, 75, 105, 237 och 255

I samtliga ärenden handlar det om brevårsändelser som inkommit till kammaren och som åklagaren därefter synes ha vidarebefordrat till polisen för översättning. När det gäller nr 105 är det dock osäkert om brevårsändelsen gått till polisen då det i åklagarens yttrande sägs att brevårsändelsen gått direkt från kammaren till adressaten.

I nr 55, 68, 75 och 255 har beslut fattats av polisman på uppdrag av åklagaren. När det gäller nr 105 är det oklart vem som fattat beslut och när så skett. Som ovan angivits synes dock brevårsändelsen ha sänts till adressaten. Nr 237 synes inte ha blivit föremål för något beslut. I vart fall finns ingen dokumentation om vad som skett efter det att brevårsändelsen sänts till polisen för översättning.

Av vad som ovan antecknats framgår att handläggningen i nämnda ärenden visar på brister i dokumentationen och diarieföringen samt i kommunikationen mellan åklagare och polis. När det gäller den delegation som synes ha skett i fyra av ärendena är det enligt Åklagarmyndighetens mening lämpligt att delegationen formaliseras. I den aktuella förordningen sägs i och för sig inget om på vilket sätt ett bemyndigande skall ske men för att det inte skall råda någon tvekan om att delegation skett och till vem kan det enligt Åklagarmyndighetens uppfattning vara lämpligt att bemyndigandet sker skriftligen i form av ett beslut. Jag bifogar exempel på hur ett sådant beslut kan utformas.

Nr 1, 8, 29, 99, 150, 153, 173, 177, 213, 248 och 250

Även om det inte finns någon direkt bestämmelse om det, är det självklart att granskningen skall göras så snabbt som möjligt. Enligt Åklagarmyndighetens mening borde det därför som en huvudregel kunna sägas att granskningen borde kunna ske inom någon eller några dagar. Att en fördröjning ibland uppkommer då brev måste översättas är ofrånkomligt. När det gäller de nu aktuella ärendena är det några ärenden som borde ha kunnat hanteras snabbare.

Nr 115, 147 och 148

Inget av besluten är daterade. Detta är naturligtvis inte godtagbart.

Enligt Åklagarmyndighetens uppfattning finns det mot bakgrund av vad som framkommit vid JO:s inspektion skäl att på kammaren strama upp rutinerna för handläggningen av granskningen av brevårsändelser.

Bedömning

Av 9 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. (behandlingslagen) framgår att brev från en häktad till svenska myndigheter, internationella organ som har av Sverige erkänd behörighet att ta emot klagomål från enskilda eller den häktades offentlige försvarare skall vidarebefordras utan föregående granskning. Därutöver får en häktad person sända eller ta emot brev, om det kan ske utan fara från säkerhetssynpunkt och, för den som är häktad p.g.a. misstanke om brott, utan fara för att bevis undanröjs eller utredning om brott på annat sätt försvåras. Prövningen av de två sistnämnda förutsättningarna görs av undersökningsledaren eller åklagaren då rätten har gett tillstånd att meddela den häktade restriktioner (16 § behandlingslagen). Förändelser får granskas endast om den häktade medgivit detta. Har sådant medgivande inte lämnats skall breven hållas kvar men får inte öppnas (9 § behandlingslagen och 8 § förordningen [1976:376] om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. [förordningen]). Åklagare får bemyndiga polisman att utföra själva granskningen (19 § förordningen).

Reglerna möjliggör granskning av en häktad persons korrespondens och innebär således inskränkningar i dennes grundläggande fri- och rättigheter. Det är givetvis av stor vikt, inte minst för den häktade som i vissa fall endast kan kommunicera på detta sätt med anhöriga och andra, att granskning sker på ett korrekt sätt och det ligger i sakens natur att granskningen av brev skall ske skyndsamt.

Den granskning som görs hos åklagaren skall dokumenteras. Av Åklagarmyndighetens handbok om diarieföring framgår att det på varje åklagarkammare finns en s.k. granskningsliggare, som består av de framställningar i original som anhållna och häktade har gjort om att få avsända eller ta emot brev. På framställningen skall framgå avsändare och adressat, vem som har ansvarat för granskningen av försändelsen och hur granskningen har utfallit. Av diarieföringssystemet skall framgå när en framställning kom in och när den expedierades. Om kammaren manuellt för en särskild förteckning över inkomna framställningar räcker det att inkomstdatum och tidpunkten för expediering antecknas i förteckningen. Förteckningen skall även innehålla uppgift om brottmålets diarienummer.

Vid granskningen av framställningarna nr 55, 68, 75, 105, 237 och 255 framgick av dessa att försändelserna skulle översättas. Däremot framgick inte om åklagaren när översättningen gjorts tagit ställning till om försändelserna skulle få avsändas respektive mottas. Av de handlingar som bifogats Åklagarmyndighetens remissvar framgår att beslut i nr 55, 68, 75 och 255 har fattats av polisman på uppdrag av åklagaren. Jag delar myndighetens uppfattning att delegationen bör formaliseras.

Vad gäller framställning nr 105 har upplysts att brev försändelsen sänts från kammaren till adressaten men det har inte kunnat utredas vem som fattat beslutet eller när så skett. I detta fall har det således brustit i dokumentationen. Det går därför inte att i efterhand utreda om prövningen skett med erforderlig skyndsamhet. I diariet har beträffande framställningen antecknats att den kom in från häktet den 10 mars 2006 och att försändelsen skickades för översättning först 17 dagar senare. Anledningen till detta har inte framkommit men en sådan åtgärd skall givetvis vidtas utan dröjsmål när försändelsen kommer in till kammaren.

Det dröjsmål som förevarit beträffande framställningarna nr 248 och 250 har också delvis förklarats med att framställningarna skickades för översättning. Beträffande nr 250 har DD uppgett att det dröjde några dagar innan försändelsen skickades för översättning, vilket inte kan anses förenligt med den nyss nämnda skyldigheten att vidta en sådan åtgärd utan dröjsmål. I diariet är emellertid angett att försändelsen, som kom in till kammaren den 16 juni 2006, skickades för översättning till polisen såväl den 16 juni som den 21 juni. Jag finner dock inte skäl att utreda saken vidare. Jag noterar att det saknas uppgift om när de översatta försändelserna kom in till kammaren vilket medför att det inte är möjligt att avgöra om prövningen därefter skett tillräckligt skyndsamt.

Inte heller beträffande framställning nr 237, som kom in till åklagarkammaren den 1 juni 2006, framgick annat av granskningsloggaren än att framställningen sänts till polisen för översättning. Det har i efterhand inte kunnat utredas om framställningen därefter alls varit föremål för beslut. Om så inte varit fallet är det naturligtvis allvarligt. BB:s uppfattning synes emellertid vara att det rör sig om underlåten dokumentation. Jag finner inte anledning att gå vidare i saken.

Under inspektionen föreföll det ha dröjt mellan 5 och 12 dagar innan åklagare tog ställning i frågan om försändelserna i framställningarna 1, 8, 29, 99, 150, 153, 173, 177 och 213 skulle vidarebefordras. Som ovan anförts ligger det i sakens natur att granskningen av en häktad persons brev skall ske skyndsamt.

Av de lämnade upplysningarna framgår att framställning nr 153 prövades inom två dagar. Jag har ingen synpunkt på detta. Beträffande de övriga framställningarna har utredningen visat att orsaken till att det dröjde i flera fall var att den åklagare som var förundersökningsledare inte haft möjlighet att göra prövningen tidigare. Enligt min uppfattning torde bedömningen i många fall kunna göras av annan åklagare eventuellt i samråd med den polisiära utredaren. Jag noterar också att BB uppgett att dagjouråklagare i regel skall granska försändelserna i handläggande åklagares frånvaro och att den möjligheten skall utvecklas ytterligare. Jag har dock förståelse för att det också finns förundersökningar där den åklagare som är förundersökningsledare bör göra bedömningen om försändelsen skall vidarebefordras och att det i de fallen kan accepteras att granskningen fördröjs någon dag. Det kan emellertid inte godtas att den fördröjs under någon längre tid därför att handläggande åklagare inte är i tjänst eller inte är närvarande på kammaren. BB har också redogjort för hur bevakningen och prövningen i så fall skall kunna skötas.

Vad slutligen gäller nr 115, 147 och 148 var besluten inte daterade, vilket, som Åklagarmyndigheten anført, naturligtvis inte är godtagbart.

Sammanfattningsvis har åklagarkammarens handläggning av granskningen av brevårsändelser varit behäftad med flera brister. Jag vill understryka vikten av noggrannhet vid dokumentationen. Jag noterar att åklagarkammaren avser att överväga en gemensam bevakningsrutin beträffande granskningen som sker i handläggande åklagares frånvaro och att Åklagarmyndigheten anser att skäl föreligger att på kammaren strama upp rutinerna för handläggningen av granskningen av brevårsändelser.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i vad jag ovan anført.